

Mišljenje Europskog odbora regija o Izvješću Europske komisije o provedbi obnovljenog strateškog partnerstva s najudaljenijim regijama EU-a

(2021/C 37/10)

Izvjestitelj:	Ángel Víctor TORRES PÉREZ (ES/PES), predsjednik Vlade autonomne zajednice Kanarski otoci
Referentni dokument/i:	Izvešće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci o provedbi Komunikacije Komisije o jačem i obnovljenom strateškom partnerstvu s najudaljenijim regijama EU-a COM(2020) 104 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. ističe da najudaljenije regije, koje čini osam otoka i otočja na Karibima, u Indijskom oceanu i Atlantskom oceanu te izolirano područje u Amazoni, obuhvaćaju šest francuskih prekomorskih područja (Gvajana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion i Saint-Martin), dvije autonomne portugalske regije (Azori i Madeira) i jednu španjolsku autonomnu zajednicu (Kanarski otoci); oni dijele niz trajnih ograničenja uzrokovanih njihovom udaljenošću, izoliranošću i malom površinom, što otežava njihov razvoj;
2. pozdravlja predanost Europske unije najudaljenijim regijama iskazanu u Komunikaciji Komisije „Jače i obnovljeno strateško partnerstvo s najudaljenijim regijama EU-a” od 24. listopada 2017. (dalje u tekstu: „Komunikacija”). Ta je predanost potvrđena zaključcima Vijeća za opće poslove iz travnja 2018., koje poziva Komisiju da nastavi raditi na usvajanju posebnih mjera za najudaljenije regije, u skladu s člankom 349. UFEU-a;
3. pozdravlja privremeno izvješće (dalje u tekstu: „Izvješće”), objavljeno u ožujku 2020., u kojem se ispituje napredak ostvaren u provedbi Komunikacije;
4. međutim, žali zbog toga što Izvješće ne predstavlja detaljnu procjenu strategije za te regije i stoga ne nudi priliku za ispravljanje propusta da se uključe određene mjere u politike koje su ključne za njihov razvoj, kao što je kohezijska politika, a posebno europski stup socijalnih prava;
5. prepoznaje potrebu za prilagodbom te strategije s obzirom na ozbiljne posljedice pandemije COVID-a 19, čiji su učinci još naglašeniji na tim područjima koja uvelike ovise o turizmu i povezanosti s drugim dijelovima svijeta te se za njihov gospodarski oporavak predviđa da će duže trajati;
6. ističe da treba poduprijeti industrijski sektor najudaljenijih regija u trenutačnim okolnostima i ključnu ulogu odgovarajućeg europskog okvira za državne potpore i fiskalnih instrumenata kako bi se ponovno oživjela konkurentnost poduzeća i promicalo otvaranje radnih mjesta u tim regijama;
7. podsjeća na to da socijalna pitanja oduvijek predstavljaju neke od glavnih izazova s kojima se suočavaju najudaljenije regije, a te izazove dodatno otežavaju razorni učinci aktualne krize na njihova tržišta rada, zbog čega je još potrebnije da se rast i radna mjesta postave u središte svake strategije usmjerene na te regije. Najudaljenijim regijama potreban je novi pristup koji uključuje jačanje socijalne dimenzije i utvrđivanje konkretnih mjera za hvatanje u koštac s trenutačnim okolnostima;
8. cijeni predanost Europske komisije suradnji s najudaljenijim regijama i naglašava važnost te predanosti s obzirom na poteškoće tih regija u prevladavanju posljedica pandemije COVID-a 19;

9. ističe njihov ranjiv položaj, dodatno otežan aktualnom pandemijom, i naglašava da u okviru europskog plana oporavka treba osigurati odgovarajući pristup u pogledu najudaljenijih regija, u skladu s regionalnim okolnostima i potrebama;
10. naglašava potrebu za zaštitom interesa najudaljenijih regija u razvoju vanjske politike EU-a i poziva na to da se uzme u obzir negativni učinak Brexita na najudaljenije regije u budućem sporazumu EU-a s Ujedinjenom Kraljevinom, s obzirom na moguće posljedice za te posebno osjetljive regije;
11. ističe da bi, u okviru inicijative REACT-EU, svi projekti koji se financiraju u najudaljenijim regijama trebali uključivati odgovaranje na izazove s kojima se suočavaju sektori najpogođeniji krizom uzrokovanom COVID-om 19, primjerice turistički sektor, kao i jačanje ulaganja u sektore koji obuhvaćaju povezanost, uključujući onu digitalnu, na zeleno i plavo gospodarstvo te na ulaganja u vještine i kompetencije koje će dovesti do otvaranja radnih mjesta i prilagodbe promjenama uzrokovanim pandemijom;
12. pozdravlja to što se Komisija izričito obvezala da će u okviru europskog zelenog plana posebnu pozornost posvetiti najudaljenijim regijama, uzimajući u obzir njihovu osjetljivost na klimatske promjene i prirodne katastrofe te njihove iznimne prednosti, kao što su biološka raznolikost i obnovljivi izvori energije, te se nada da će se u tu svrhu poduzeti konkretne mjere;
13. preporučuje da se zadrži ravnoteža koja mora postojati između okolišnih ciljeva i njihovih potencijalno visokih socijalnih troškova u najudaljenijim regijama te da Europska komisija u okviru međunarodnih pregovora prepozna njihovu specifičnost i izuzme letove između tih regija i drugih država članica EU-a iz sustava trgovanja emisijama; ako se za te regije ne napravi iznimka u planovima za uključivanje pomorskog i zračnog prometa u sustav trgovanja emisijama, to će imati izuzetno negativan učinak na njihovu gospodarsku i socijalnu situaciju;
14. pozdravlja ojačano partnerstvo između Komisije, država članica i Konferencije predsjednika najudaljenijih regija, koje je omogućilo plodonosan i trajan dijalog putem posebnih platformi i radnih skupina koje utvrđuju probleme, nude rješenja i planiraju strategije za prilagodbu europskih politika u najudaljenijim regijama;
15. pozdravlja činjenicu da je višerazinsko upravljanje omogućilo da se u velik dio prijedloga Komisije za razdoblje 2021. – 2027. uključe posebnosti najudaljenijih regija;
16. u svjetlu dobivenih povoljnih rezultata, ukazuje na potrebu za tim da se pojačani i trajni dijalog između Europske komisije i najudaljenijih regija nastavi odvijati i u kontekstu budućeg rada na osmišljavanju odgovarajućih politika kojima se u obzir uzima stanje najudaljenijih regija;
17. s obzirom na osjetljivost tih područja u nizu sektora, podsjeća na važnost primjene prilagođenog pristupa koji je Europska komisija predložila u svojoj komunikaciji iz 2017.;
18. napominje da je u okviru konferencije o budućnosti Europe potrebno zadržati odvojeni pravni status najudaljenijih regija kako bi se na pravedan i uravnotežen način mogle nastaviti integrirati u razvoj EU-a;

Iskorištavanje prednosti najudaljenijih regija

Plavo gospodarstvo

19. podsjeća na to da pomorsko područje najudaljenijih regija predstavlja znatnu prednost za zapošljavanje, gospodarsku aktivnost i razvoj, koje treba zaštititi i iskoristiti;
20. pozdravlja studiju Europske komisije naslovljenu „Ostvarivanje potencijala najudaljenijih regija za održiv plavi rast” i uključivanje njezinih zaključaka u Komunikaciju;
21. ističe mišljenje usvojeno u veljači 2018. u kojem se naglašava da bi EU najudaljenijim regijama trebao pružiti veću financijsku potporu za mjere namijenjene razvoju njihovih morskih i pomorskih resursa, kao i financijsku potporu za ambiciozna ulaganja, uzimajući u obzir potencijal za otvaranje radnih mjesta i zaštitu ekosustava;
22. smatra da je obnova ribarske flote najudaljenijih regija i dalje ograničena primjenom europskih propisa te smatra da je potrebno uložiti dodatne napore kako bi se osigurala veća dosljednost između revidiranih smjernica o državnim potporama za ribarstvo i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) kako bi se osiguralo da obnova ribarske flote najudaljenijih regija bude prihvatljiva u okviru potonjeg;

23. naglašava da se u zaključcima Vijeća od 19. studenog 2019. o oceanima i morima poziva na zaštitu najudaljenijih regija s obzirom na njihovu osjetljivost na klimatske promjene te pritom ističe važnost pomorske i ribarstvene politike za razvoj održivih gospodarskih aktivnosti;

24. žali zbog toga što zahtjevi najudaljenijih regija u pogledu planova za nadoknadu dodatnih troškova nisu uzeti u obzir te podržava njihov zahtjev za prilagođenim i fleksibilnim izračunom tih troškova i provedbenim odredbama;

Poljoprivreda i ruralni razvoj

25. naglašava da je poljoprivreda ključan sektor za gospodarstvo i zapošljavanje u najudaljenijim regijama, što je EU prepoznao uvođenjem posebnog tretmana u okviru programa POSEI, te ističe doprinos i dodanu vrijednost tog sektora tijekom krize uzrokovane COVID-om 19 u pogledu osiguravanja prehranbene samodostatnosti, promicanja kratkih lanaca opskrbe i odgovaranja na veliku potražnju stanovništva;

26. zagovara zadržavanje posebnih odstupanja za najudaljenije regije u prvom stupu ZPP-a, odnosno proizvodnog nevezanog plaćanja i sustava smanjenja potpore;

27. međutim, žali što je u okviru EPFRR-a prijedlogom višegodišnjeg financijskog okvira smanjeno sufinanciranje za najudaljenije regije;

28. primjećuje da je kriza uzrokovana COVID-om 19 stvorila ozbiljan problem za distribuciju hrane u najudaljenijim regijama, ne slaže se s idejom da se u budućem financijskom razdoblju smanje proračunska sredstva ZPP-a namijenjena tim regijama i traži da se programu POSEI nastave dodjeljivati jednaka sredstva kao i dosad;

29. podsjeća Europsku komisiju na to da bi trgovinski sporazumi s trećim zemljama trebali sadržavati zasebno poglavlje posvećeno svim pitanjima od posebnog interesa za najudaljenije regije;

30. podržava zahtjev najudaljenijih regija da se mehanizam stabilizacije proširi na bilateralne sporazume o uvozu banana koji se budu sklapali s andskim i srednoameričkim zemljama nakon 2020. te da stupi na snagu kada jedna od tih zemalja prijeđe prag koji joj je dodijeljen;

Biološka raznolikost

31. pozdravlja činjenicu da se u zelenom planu Komisije prepoznaje visoka vrijednost jedinstvene biološke raznolikosti najudaljenijih regija, kao i opasnosti klimatskih promjena, kao jedan od glavnih uzročnika gubitka biološke raznolikosti;

32. pozdravlja to što program LIFE za razdoblje 2014. – 2020. uključuje posebne pozive na zaštitu, očuvanje i vrednovanje biološke raznolikosti te na prilagodbu klimatskim promjenama u najudaljenijim regijama;

Kružno gospodarstvo

33. poziva Komisiju da u svojim mjerama za kružno gospodarstvo uzme u obzir posebnosti najudaljenijih regija koje karakterizira izoliranost, udaljenost i izloženost velikom pritisku zbog njihovih gospodarskih modela koji se uglavnom temelje na turizmu;

34. nada se da bi osnivanje *ad hoc* platforme omogućilo razvoj prikladnih mjera za kontrolu ulaska i izlaska otpada u najudaljenijim regijama, doprinoseći odgovarajućem gospodarenju otpadom i podupirući njihov cilj da postanu regije „s nultom stopom otpada”;

35. svjestan je složenosti i visokih troškova gospodarenja otpadom u najudaljenijim regijama, kao i potrebe za podupiranjem ulaganja u infrastrukturu, uključujući putem EFRR-a, čime bi se olakšao prijelaz na kružno gospodarstvo;

Klimatske promjene

36. podržava predanost najudaljenijih regija ciljevima EU-a za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. i podsjeća na osjetljivost tih regija na klimatske promjene;

37. primjećuje da su ambicije sadržane u europskom zelenom planu u skladu s navedenim u Komunikaciji, pozdravlja izričito upućivanje na njega te se nada da će se time potaknuti pravedan prijelaz najudaljenijih regija na neutralno gospodarstvo;

38. traži da se sve mjere u području smanjenja emisija ugljika procijene i razmotre na sveobuhvatan način, pri čemu treba težiti postizanju pravedne ravnoteže između potrebe za zaštitom okoliša i potreba građana u pogledu pristupačnosti i održavanja gospodarstva;

39. ističe potrebu za boljim usklađivanjem kriterija prihvatljivosti Fonda za pravednu tranziciju, kao i za tim da se stvarnost najudaljenijih regija uključi u dugoročnu stratešku viziju EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama;

Energetska tranzicija

40. pozdravlja mjere u korist najudaljenijih regija utvrđene u Direktivi o obnovljivoj energiji i inicijativu za čistu energiju na otocima EU-a te potiče Komisiju da nastavi raditi na tom području;

41. podsjeća na to da su najudaljenije regije jedine regije koje ovise o fosilnim gorivima, s izoliranim energetske sustavima koje nije moguće povezati s europskim mrežama, te žali zbog toga što Instrument za povezivanje Europe (CEF) nije prilagođen njihovoj specifičnoj situaciji; smatra da bi najudaljenije regije trebale biti uključene u mehanizam za pravednu tranziciju i imati koristi od mjera za potporu njihove energetske tranzicije na čista goriva;

Istraživanje i inovacije

42. cijeni predanost Komisije najudaljenijim regijama u području inovacija kako bi se istaknuo njihov potencijal kao laboratorija za ispitivanje inovativnih rješenja, kao način za pristupanje izvrsnosti i jačanje lanaca vrijednosti;

43. pozdravlja to što su u sklopu tekućeg programa Obzor 2020. pokrenute posebne mjere koordinacije i potpore usmjerene na najudaljenije regije te ističe potrebu da se pri izradi budućih okvirnih programa za istraživanje, razvoj i inovacije u obzir uzmu zaključci pripremnog djelovanja projekta FORWARD, kao što je najavljeno u Komunikaciji;

Socijalna pitanja, zapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje

44. smatra da bi Komisija trebala uzeti u obzir najudaljenije regije u inicijativama koje će predstaviti u okviru akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava, promičući jednake mogućnosti, pristup tržištu rada, pravedne radne uvjete te socijalnu zaštitu i uključenost;

45. naglašava golem utjecaj krize uzrokovane pandemijom COVID-a 19 na sektor zapošljavanja u najudaljenijim regijama, uz nagli porast razine siromaštva zbog gubitka gospodarske aktivnosti i pada prihoda u ključnim sektorima, te ukazuje na potrebu za daljnjim jačanjem posebnih instrumenata potpore za stvaranje novih, specijaliziranih mogućnosti zapošljavanja i očuvanje radnih mjesta u tradicionalnim sektorima;

46. poziva na usvajanje mjera za povećanje sudjelovanja najudaljenijih regija u svim aktivnostima programa Erasmus + i na promicanje suradnje i razmjene mobilnosti između građana i organizacija u tim regijama i trećim zemljama, posebno onima u njihovom susjedstvu;

47. nada se da će Europski fond za prilagodbu globalizaciji pružiti potrebnu fleksibilnost za pružanje pomoći u trenutku kada veliko restrukturiranje bude imalo značajan utjecaj na gospodarstvo tih regija;

Pristupačnost kao preduvjet za konkurentnost, poduzetništvo i integraciju na jedinstveno tržište

48. upozorava na to da trenutačna kriza ima golem utjecaj na zračni pristup tim udaljenim područjima i na potrebu održavanja povezanosti na razinama prije krize, uzimajući u obzir da su te regije u potpunosti ovisne o pomorskom i zračnom prometu;

49. traži da se uzmu u obzir udaljenost, geografska izoliranost i teritorijalna raspršenost najudaljenijih regija pri osmišljavanju, usvajanju i provedbi politika usmjerenih na smanjenje problema fizičke i digitalne pristupačnosti tržištu EU-a, ali i na unutarregionalnoj i međuregionalnoj razini;

50. napominje da je zračni pristup također ključan element konkurentnosti turističkog sektora, koji je glavni gospodarski pokretač za mnoge od tih regija i koji je posebno pogođen posljedicama pandemije COVID-a 19, te stoga poziva Komisiju da taj aspekt uzme u obzir pri utvrđivanju politika usmjerenih na poboljšanje fizičke dostupnosti najudaljenijih regija;

51. pozdravlja provedbu studije o potrebama u pogledu povezivosti najudaljenijih regija i činjenicu da je Komisija uzela u obzir njihov nepovoljan položaj i ovisnost o lukama i zračnim lukama, predlažući mjere u okviru EFRR-a i CEF-a; međutim, smatra da te mjere nisu dovoljne i da se prometna politika mora uskladiti sa stanjem najudaljenijih regija;

52. ističe važnost ulaganja kao načina za ograničavanje zagušenja u gradskim čvorištima i olakšavanje održivih kopnenih prijevoznih sredstava;

53. smatra korisnim da se u okviru CEF-a predvidi pomoć za uvođenje mrežnih okosnica, uključujući podmorske vodove, u svrhu povezivanja najudaljenijih regija unutar njihovih država članica, između njih te između Unije i trećih zemalja;

Regionalna integracija u njihova zemljopisna područja

54. podsjeća Komisiju na činjenicu da je regionalna integracija najudaljenijih regija u njihova zemljopisna područja i dalje prioritetni cilj te da su programi europske teritorijalne suradnje ključni instrument za njegovo postizanje; stoga smatra da je ključno zadržati financijska sredstva za te programe, kao i operativni razvoj nove komponente najudaljenijih regija, a da se pritom ne ograničava pristup tih regija drugim komponentama i njihovim financijskim sredstvima;

55. žali zbog toga što je europska stopa sufinanciranja za najudaljenije regije niža u okviru uredbe ETC-Interreg za razdoblje 2021. – 2027., što je u suprotnosti sa strateškom važnošću koju Europska komisija od 2004. pridaje jačanju regionalne integracije najudaljenijih regija u njihova zemljopisna područja;

56. poziva Komisiju da u okviru programa Interreg podupre zajedničke projekte strateške suradnje koji uključuju sve najudaljenije regije;

57. podsjeća Komisiju na njezinu predanost iznalaženju konkretnog, jednostavnog i jasnog rješenja koje će omogućiti zajedničko programiranje EFRR-a i financijskih instrumenata susjednih trećih zemalja. Žali zbog toga što to konkretno rješenje i dalje nije utvrđeno te potiče Komisiju da konačno riješi to pitanje u programskom razdoblju 2021. – 2027.;

Migracije

58. naglašava da su najudaljenije regije, među ostalim, glavna ulazna točka za nezakonite imigrante iz njihova neposrednog susjedstva i upozorava na to da upravljanje migracijskim tokovima ima velik utjecaj na sve njihove javne politike, posebno u pogledu provedbe mjera prihvata ili skrbi za maloljetnike bez pratnje;

59. podsjeća na preuzetu obvezu Komisije da podupre najudaljenije regije u održivom upravljanju migracijskim pitanjima te poziva na to da se u okviru Fonda za azil i migracije za financijsko razdoblje 2021. – 2027. predvide konkretne mjere;

Zaključak

60. poziva Europsku komisiju, Europski parlament i Vijeće da u raspravama o budućnosti Europe i razvoju budućih europskih politika uzmu u obzir najudaljenije regije i time osiguraju potpunu i učinkovitu provedbu članka 349. UFEU-a.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS
